

Przedmiotowy system oceniania z przyrody klasa 4

Na ocenę wyższą uczeń, oprócz wskazanych zagadnień, opanowuje również wiadomości obowiązujące na oceny niższe.

Nr i temat lekcji	ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Dział 1 Przyroda i ja					
1. Czym będziesz się zajmować na lekcjach przyrody?	• określa, czym jest przyroda, • wskazuje składniki przyrody w otoczeniu, • podaje przykłady ożywionych i nieożywionych składników przyrody	• wskazuje i podaje nazwy wytworów działalności człowieka.	• podaje przykłady powiązań między składnikami przyrody	• uzasadnia, że człowiek jest składnikiem przyrody.	• uczeń odpowiada ustnie i wykonuje prace pisemne wyczerpująco, bezbłędnie i samodzielnie, z uwzględnieniem języka przyrodniczego, • omawiane zjawiska przyrodnicze zawsze popiera przykładami z życia • osiąga sukcesy na konkursach • rozwiązuje zadania problemowe
2. Sposoby poznawania przyrody	• wskazuje źródła wiedzy o przyrodzie.	• podaje przykłady organizmów lub obiektów, których obserwacja dostarcza nowych informacji o przyrodzie	• podaje przykłady pytań zainspirowanych obserwacjami przyrody	• wyjaśnia, dlaczego obserwacje są niezbędne w poznawaniu przyrody.	
3. Co jest pomocne w poznawaniu przyrody?	• wyjaśnia, dlaczego zmysłem smaku i węchu należy rozważnie posługiwać się podczas poznawania przyrody, • wymienia przyrządy ułatwiające poznawanie przyrody	• podaje nazwy zmysłów człowieka umożliwiających poznanie przyrody.	• wskazuje możliwości wykorzystania lornetki, lupy, mikroskopu podczas obserwacji przyrodniczych	• określa rolę mapy, planu, kompasu w poznawaniu przyrody	

4. Jak zobaczyć to, co niewidoczne gołym okiem?	wskazuje w mikroskopie okular i obiektyw	obsługuje szkolny mikroskop optyczny	oblicza powiększenie obrazu w mikroskopie, wskazuje i nazywa części mikroskopu optycznego	opisuje sposób działania mikroskopu optycznego	
5. Jak obserwować preparat pod mikroskopem?	opisuje etapy przygotowywania preparatu nietrwałego	wykonuje proste nietrwałe preparaty mikroskopowe	podaje przykłady trwałych i nietrwałych preparatów mikroskopowych	wykonuje rysunki obserwowanych preparatów, zgodnie z regułami.	
6. Jak planować, prowadzić i dokumentować obserwacje?	podaje przykłady prowadzenia obserwacji przyrodniczych, prezentuje sposoby dokumentowania obserwacji przyrodniczych	określa, czym jest obserwacja przyrodnicza, podaje przykłady obserwacji krótkoterminowych i długoterminowych.	wyjaśnia, dlaczego nie należy zrywać rośliny lub karmić zwierząt podczas ich obserwacji	uzasadnia, dlaczego na podstawie pojedynczej obserwacji nie należy wyciągać wniosków, opisuje kartę obserwacji	
7. Czym jest doświadczenie przyrodnicze?	podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź, prowadząc doświadczenia, opisuje cechy dobrego przyrodnika	wypełnia poprawnie kartę doświadczenia, wymienia zasady, których należy przestrzegać podczas prowadzenia doświadczenia	opisuje proste doświadczenia, dzięki którym można zdobyć nową wiedzę, wymienia punkty, które powinna zawierać karta doświadczenia, uzasadnia, dlaczego prawdziwy przyrodnik jest cierpliwy, systematyczny i rzetelny.	uzasadnia, dlaczego samodzielnie przeprowadzona obserwacja i doświadczenie są najważniejszym źródłem wiedzy o przyrodzie, wyjaśnia, czym różni się w zestawie doświadczalnym próba kontrolna od próby badawczej	
8. Powtórzenie działu „Przyroda i ja”	pisuje, w jaki sposób można poznawać przyrodę, wymienia źródła wiedzy o przyrodzie, uzasadnia stwierdzenie: podczas poznawania przyrody należy ostrożnie wykorzystywać zmysł smaku, wymienia przyrządy ułatwiające poznawanie	wymienia zmysły, które pomagają w obserwacjach przyrodniczych, obsługuje szkolny mikroskop optyczny, prezentuje sposoby dokumentowania obserwacji przyrodniczych, wymienia zasady, których należy przestrzegać podczas	podaje przykłady powiązań między składnikami przyrody, wyjaśnia, dlaczego obserwacje są niezbędne w poznawaniu przyrody, wskazuje możliwości wykorzystania lornetki, lupy, mikroskopu podczas obserwacji przyrodniczych, podaje przykłady	określa rolę mapy, planu, kompasu w planowaniu wycieczki, wykonuje rysunki obserwowanych preparatów, zgodnie z regułami, uzasadnia, dlaczego samodzielnie przeprowadzona obserwacja i doświadczenie są najważniejszym źródłem wiedzy	

	przyrody, • wykonuje proste nietrwałe preparaty mikroskopowe, • podaje przykłady prowadzenia obserwacji przyrodniczych.	prowadzenia doświadczenia.	trwałych i nietrwałych preparatów mikroskopowych,	o przyrodzie, • uzasadnia, dlaczego na podstawie pojedynczej obserwacji nie należy wyciągać wniosków	
DZIAŁ 2 – JA, ROŚLINY I ZWIERZĘTA					
9. Jak się uczyć i po co?	• wymienia czynniki ułatwiające naukę, • rozpoznaje właściwe warunki do nauki, • opisuje właściwie urządzone miejsce do nauki	• określa znaczenie uczenia się, • podaje podstawowe zasady uczenia się.	• wyjaśnia, dlaczego warto się uczyć i zdobywać nowe umiejętności	• wyjaśnia, co oznaczają określenia: pozytywne nastawienie do nauki, własna chęć poznania, systematyczność	• uczeń odpowiada ustnie i wykonuje prace pisemne wyczerpująco, bezbłędnie i samodzielnie, z uwzględnieniem języka przyrodniczego, • omawiane zjawiska przyrodnicze zawsze popiera przykładami z życia • osiąga sukcesy na konkursach • rozwiązuje zadania problemowe
10. Z kim spotykasz się w szkole?	• wymienia sytuacje i czynniki dobrze wpływające na samopoczucie w szkole	• podaje przykłady pomocy osobie niepełnosprawnej.	• wskazuje problemy, jakie miałaby osoba poruszająca się w szkole na wózku, • wskazuje cechy osoby powszechnie lubianej	• wymienia rodzaje zachowań przyjaznych w stosunku do innych osób.	
11. W szkole opiekujesz się roślinami i zwierzętami	• wymienia nazwy zwierząt hodowanych w pracowni przyrodniczej, • podaje nazwy roślin występujących w pracowni przyrodniczej, • wskazuje różne źródła informacji o roślinach i zwierzętach	• podaje przykłady ssaków, ptaków, ryb.	• podaje cechy charakterystyczne ssaków, ptaków i ryb, • opisuje na wybranym przykładzie obowiązki opiekuna hodowli szkolnej.	• wyjaśnia, jaką funkcję spełniają hodowle roślin i zwierząt.	
12. Zwierzęta w naszych domach	• wymienia zwierzęta najczęściej trzymane w domach, • podaje zasady dbałości o zwierzęta, • wymienia różne źródła informacji o wybranych	• podaje przykłady zwierząt niebezpiecznych dla ludzi.	• określa, dlaczego nie każde zwierzę jest bezpieczne dla ludzi, • wskazuje różne źródła informacji o wybranych zwierzętach i korzysta z nich.	• uzasadnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta można trzymać w domu.	

	zwierzętach.				
13. Jak jest zbudowana roślina?	wymienia organy roślinne i wskazuje je w roślinie, omawia podstawowe funkcje korzeni, łodyg, liści i kwiatów.	określa potrzeby życiowe roślin.	wskazuje elementy męskie i żeńskie w kwiecie, wykazuje związek budowy z funkcją organów roślinnych.	podaje przykłady szczególnych funkcji pełnionych przez niektóre korzenie, łodygi i liście.	
14. Rośliny są ozdobą domu	wymienia rośliny doniczkowe najczęściej trzymane w domach, opisuje zasady dbałości o rośliny doniczkowe, wskazuje różne źródła informacji o wybranych roślinach, uzasadnia, dlaczego po kontakcie z roślinami doniczkowymi zawsze należy myć ręce.	właściwie przesadza i sadi rośliny doniczkowe.	uzasadnia, dlaczego należy roślinę doniczkową przesadzać i nawozić, wskazuje różne źródła informacji o wybranych roślinach i korzysta z nich.	wyjaśnia, dlaczego należy poznać naturalne środowisko rośliny doniczkowej.	
15. Powtórzenie działu „Ja, rośliny i zwierzęta”	opisuje właściwie urządzone miejsce do nauki, wymienia sytuacje i czynniki dobrze wpływające na samopoczucie w szkole, wskazuje różne źródła informacji o roślinach i zwierzętach, wymienia organy roślinne i wskazuje je w roślinie, określa potrzeby życiowe roślin, opisuje zasady dbałości o rośliny doniczkowe, uzasadnia, dlaczego po kontakcie z roślinami	podaje podstawowe zasady uczenia się, podaje przykłady ssaków, ptaków, ryb, podaje nazwy roślin występujących w pracowni przyrodniczej, opisuje podstawowe funkcje korzeni, łodyg, liści i kwiatów, właściwie przesadza i sadi rośliny doniczkowe.	wyjaśnia, dlaczego warto się uczyć i zdobywać nowe umiejętności, wymienia rodzaje zachowań przyjaznych w stosunku do innych osób, wskazuje problemy, jakie miałyby osoba poruszająca się w szkole na wózku inwalidzkim, opisuje na wybranym przykładzie obowiązki opiekuna hodowli szkolnej, określa, dlaczego nie każde zwierzę jest bezpieczne dla ludzi, wskazuje różne źródła	wyjaśnia, jaką funkcję spełniają hodowle roślin i zwierząt, podaje przykłady szczególnych funkcji pełnionych przez niektóre korzenie, łodygi i liście, wykazuje związek budowy z funkcją organów roślinnych, wyjaśnia, dlaczego należy poznać naturalne środowisko rośliny doniczkowej.	

	mi doniczkowymi zawsze należy myć ręce.		informacji o wybranych zwierzętach i korzysta z nich.		
DZIAŁ 3 – KUCHNIA JAKO LABORATORIUM					
16. Świat jest zbudowany z substancji	wymienia stany skupienia substancji, wymienia przykłady substancji w określonych stanach skupienia.	prezentuje za pomocą modelu budowę drobinową gazów, cieczy i ciał stałych, podaje przykłady ciał sprężystych, plastycznych i kruchych.	podaje właściwości gazów, cieczy i ciał stałych.	uzasadnia, posługując się modelem drobinowym, dlaczego gazy są ściśliwe, ciecze bardzo mało ściśliwe, a ciała stałe są nieściśliwe.	uczeń odpowiada ustnie i wykonuje prace pisemne wyczerpująco, bezbłędnie i samodzielnie, z uwzględnieniem języka przyrodniczego, omawiane zjawiska przyrodnicze zawsze popiera przykładami z życia osiąga sukcesy na konkursach rozwiązuje zadania problemowe
17. Co się dzieje podczas gotowania obiadu?	rozdziela pojęcia parowanie i wrzenie.	wyjaśnia zjawisko przewodnictwa cieplnego.	wymienia przykłady substancji dobrze i źle przewodzącej ciepło.	wymienia własności wody wrzącej i wody w temperaturze pokojowej, wyjaśnia własności danej substancji na podstawie jej budowy i zastosowania w danym przedmiocie.	
18. Czy woda mineralna to tylko woda?	opisuje własności mieszaniny jednorodnej, wymienia substancję rozpuszczalną i rozpuszczalnik w wybranym roztworze.	wyjaśnia zjawisko dyfuzji.	podaje sposoby zwiększenia rozpuszczalności substancji.	podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków dyfuzji w otaczającej przyrodzie.	
19. Jak powstają kryształy?	odróżnia mieszaninę jednorodną od niejednorodnej; wymienia dwa sposoby rozdzielania mieszanin jednorodnych: krystalizację i odparowanie.	określa roztwór nasycony i nienasycony; wymienia powiązane ze sobą przemiany odwracalne: krystalizację i rozpuszczanie.	opisuje zjawiska krystalizacji i rozpuszczania; porównuje zjawiska krystalizacji i odparowania.	opisuje sposoby otrzymywania roztworów nasyconych z nienasyconych i odwrotnie.	
20. Do czego służy sito?	wyjaśnia pojęcie mieszaniny niejednorodnej podaje przykłady mieszanin niejedno-	wymienia sposoby rozdzielania mieszanin niejednorodnych.	proponuje sposoby rozdzielania określonych mieszanin niejednorodnych.	wyjaśnia pojęcie zawiesina, sporządza z wymienionych składników mieszaniny niejednorodne.	

	rodnych.				
21. Jak lód zamienia się w wodę, a woda w lód?	• podaje nazwy stanów skupienia wody (ciekły i stały).	• podaje temperaturę topnienia lodu i krzepnięcia wody, • wymienia nazwy zjawisk towarzyszących zmianom stanu skupienia wody.	• wyjaśnia różnice między topnieniem i rozpuszczaniem.	• omawia zjawiska topnienia i krzepnięcia w świetle cząsteczkowej budowy materii.	
22. Kiedy woda paruje, a kiedy się skrapla?	• wyjaśnia proces parowania i skraplania, • podaje przykłady parowania i skraplania wody.	• wyjaśnia obie przemiany jako przemiany odwracalne.	• wymienia sposoby zwiększenia szybkości parowania.	• wyjaśnia zasadę powstania skali temperatur Celsjusza.	
23. Co wiesz o gotowaniu jaj i pieczeniu ciasta?	• podaje przykłady przemian nieodwracalnych.	• wykonuje doświadczenie według opisu.	• prowadzi obserwację doświadczenia, • definiuje przemianę nieodwracalną.	• wyciąga wnioski z obserwacji, • odróżnia obserwacje od wniosków.	
24. Powtórzenie działu: Kuchnia jako laboratorium	• podaje przykłady ciał stałych, cieczy i gazów, • podaje przykłady ciał sprężystych, plastycznych i kruchych, • wymienia mieszaniny jednorodne i niejednorodne znane z życia codziennego, • podaje przykłady przemian odwracalnych i nieodwracalnych spotykanych w życiu codziennym.	• wymienia nazwy zjawisk towarzyszących zmianom stanu skupienia wody, • rozróżnia parowanie i wrzenie, • podaje przykłady substancji metalicznych i niemetalicznych.	• omawia model drobinowej budowy materii, • podaje przykłady zastosowania różnych substancji w przedmiotach codziennego użytku, odwołując się do właściwości tych substancji, • rozróżnia topnienie i rozpuszczanie.	• proponuje sposoby rozdzielania mieszanin jednorodnych i niejednorodnych, • podaje i bada doświadczalnie czynniki wywołujące zmiany stanu skupienia wody.	
DZIAŁ 4 – PRZYRODA SIĘ ZMIENIA					
25. Obserwujesz zmiany położenia Słońca na niebie	• wyjaśnia pojęcia widnokrąg i linia widnokregu, • podaje przykłady świadczące o pozornych	• określa długość dnia (czas od wschodu do zachodu Słońca), • wyjaśnia znaczenie pojęć: wschód Słońca	• charakteryzuje widnokrąg w mieście i na wsi, • rysuje drogę Słońca nad widnokregiem	• omawia i uzasadnia zależność między wielkością widnokregu a wysokością, na jakiej się znajduje	• uczeń odpowiada ustnie i wykonuje prace pisemne: wyczerpująco,

	zmianach położenia Słońca na niebie, • podaje przykłady świadczące o dobowym rytmie życia.	górowanie Słońca, zachód Słońca.	w różnych porach roku, • wyjaśnia zależność długości dnia od długości drogi Słońca nad widnokregiem.	obserwator, • analizuje zależność między długością cienia wysokością Słońca nad widnokregiem.	bezbłędnie i samodzielnie, z uwzględnieniem języka przyrodniczego, • omawiane zjawiska przyrodnicze zawsze popiera przykładami z życia • osiąga sukcesy na konkursach • rozwiązuje zadania problemowe. Przy zdaniach fałszywych podaje kontrprzykład.
26. Jakie zmiany przynoszą pory roku?	• wymienia cechy pogody charakterystyczne dla danej pory roku, • podaje zmiany zachodzące w przyrodzie w różnych porach roku.	• wymienia daty rozpoczynające kalendarzowe pory roku. • określa wpływ wysokości Słońca nad widnokregiem na porę roku i porę dnia.	• tłumaczy pojęcia równonoc wiosenna i jesienna, • wyjaśnia zależność długości dnia od długości drogi Słońca nad widnokregiem, • podaje przykłady świadczące o rocznym rytmie życia przyrody.	• rysuje drogę Słońca nad widnokregiem w różnych porach roku, • przewiduje przyrodnicze konsekwencje opóźnienia lub przyspieszenia termalnej pory roku.	
27. Dlaczego koła pociągu stukają o szyny?	• podaje przykłady rozszerzalności temperaturowej cieczy i gazów.	• wyjaśnia rozszerzalność cieplą ciał stałych i cieczy na podstawie drobinowej budowy materii.	• podaje przykłady rozszerzalności temperaturowej ciał stałych.	• opisuje budowę termometru cieczowego, • wymienia korzystne i niekorzystne zjawiska związane z rozszerzalnością temperaturową ciał.	
28. Jak woda krąży w przyrodzie?	• określa stan skupienia wody, • opisuje zjawiska parowania i skraplania, topnienia i krzepnięcia wody.	• wyjaśnia, skąd się bierze para wodna w powietrzu, • omawia krążenie wody w przyrodzie.	• wyjaśnia zjawiska zmian stanu skupienia wody.	• omawia proces powstawania chmur i opadów.	
29. Dlaczego lód pływa?	• podaje przykłady przemian odwracalnych topnienia i krzepnięcia, • wymienia skutki zamarzania wody.	• wykonuje doświadczenie według opisu.	• porównuje zmiany objętości parafiny i wody podczas krzepnięcia, • prowadzi obserwacje doświadczenia.	• uzasadnia, dlaczego lód nie tonie w wodzie, • odróżnia obserwacje od wniosków.	
30. Jakie są właściwości powietrza?	• określa stan skupienia i właściwości powietrza, • wymienia składniki powietrza.	• przedstawia właściwości ciepłego i zimnego powietrza, • podaje przykłady dyfuzji substancji w powietrzu.	• wyjaśnia pojęcie ciśnienia atmosferycznego • omawia i przedstawia na schemacie zjawisko dyfuzji substancji w gazach.	• odróżnia zjawisko unoszenia się ciepłego powietrza od dyfuzji, • planuje doświadczenia wykazujące istnienie powietrza.	

31. Powtórzenie działu „Przyroda się zmienia”	• określa czas trwania dnia i nocy, • wymienia pory roku i daty ich rozpoczęcia, • wymienia składniki powietrza i określa jego stan skupienia, • przedstawia skutki zamarzania wody w przyrodzie.	• podaje przykłady dyfuzji substancji w powietrzu, • omawia zmiany zachodzące w każdej porze roku.	• omawia „wędrówkę” Słońca nad widnokregiem, • przedstawia zjawisko krążenia wody w przyrodzie.	• omawia skutki rozszerzalności temperaturowej ciał, • omawia zjawisko dyfuzji na przykładach i przedstawia na schemacie.	
DZIAŁ 5 – POGODA JEST ZAWSZE					
32. Jak zmierzyć temperaturę powietrza i ciśnienie atmosferyczne?	• wymienia składniki pogody, • podaje nazwy urządzeń do pomiaru ciśnienia i temperatury.	• wymienia jednostki ciśnienia i temperatury.	• odczytuje wartość ciśnienia i temperatury z odpowiednich przyrządów.	• podaje przykłady prognozy krótkoterminowej i długoterminowej, • wykonuje proste obliczenia różnicy temperatur i zmian ciśnienia.	• uczeń odpowiada ustnie i wykonuje prace pisemne: wyczerpująco, bezbłędnie i samodzielnie, z uwzględnieniem języka przyrodniczego, • omawiane zjawiska przyrodnicze zawsze popiera przykładami z życia • osiąga sukcesy na konkursach • rozwiązuje zadania problemowe. Przy zdaniach fałszywych podaje kontrprzykład.
33. Jak zmierzyć wilgotność powietrza i siłę wiatru?	• podaje nazwy urządzeń służących do pomiaru wilgotności powietrza i siły wiatru.	• opisuje zasadę działania wiatromierza, • zapisuje wartość wilgotności powietrza i siły wiatru.	• buduje prosty wiatromierz, • odczytuje wartość wilgotności z higrometru.	• wymienia przykładowe nazwy wiatru w zależności od jego prędkości.	
34. Jak powstają opady i osady atmosferyczne?	• wymienia rodzaje opadów atmosferycznych, • wymienia rodzaje osadów atmosferycznych.	• wyjaśnia zjawisko mgły.	• wyjaśnia sposób mierzenia opadów atmosferycznych.	• wyjaśnia sposób powstawania poszczególnych opadów i osadów atmosferycznych.	
35. Dlaczego tęcza jest kolorowa?	• określa warunki niezbędne do powstania tęczy, • wymienia barwy wchodzące w skład światła białego.	• podaje przykłady znaczenia barw w przyrodzie.	• wyjaśnia zjawisko powstawania tęczy, • proponuje doświadczenie wykazujące, że światło białe nie jest jednorodne.	• wyjaśnia od czego zależy barwa przedmiotów, • wyjaśnia dlaczego zimą ubieramy się w ciemne kolory, a latem w jasne.	
36. Co jest przyczyną burzy?	• demonstruje prosty sposób elektryzowania ciała, • podaje zasady postępowania w czasie	• opisuje sposób zabezpieczania budynków przed skutkami wyładowań atmosferycznych.	• wyjaśnia przyczynę występowania ładunków elektrycznych w chmurach, • omawia, kiedy dochodzi	• opisuje historię wynalezienia piorunochronu.	

	burzy.		do wyładowania atmosferycznego.		
37. Czy pogodę można przewidzieć?	wymienia składniki pogody omawiane w prognozie pogody, rysuje graficzne symbole pogody poszczególnych składników pogody.	wyjaśnia znaczenie prognozy pogody dla planowania zajęć i ubioru przez ludzi, opisuje znaki synoptyczne jako graficzne oznaczenia elementów pogody.	prezentuje za pomocą graficznych symboli pogody prognozę pogody podaną tekstem	interpretuje mapy synoptyczne, określając znaczenie poszczególnych znaków.	
38. Prowadzisz kalendarz pogody.	obserwuje i nazywa stan poszczególnych składników pogody, zapisuje parametry pogody obserwowane w ciągu dnia.	opisuje w kilku zdaniach pogodę obserwowaną w ciągu 1 dnia. stosuje liczby i znaki umowne konieczne do obserwacji pogody, uzasadnia konieczność prowadzenia dzienniczka pogody w każdej porze roku.	omawia system informacji meteorologicznej na świecie, wymienia najważniejszą instytucję, gdzie opracowuje się prognozę pogody dla całej Polski.	na podstawie uproszczonej mapy synoptycznej, opisuje pogodę w danym miejscu. na podstawie szczegółowego opisu pogody, zapisuje w tabeli stan pogody stosując znaki umowne.	
39. Powtórzenie działu „Pogoda jest zawsze”	wymienia trzy składniki pogody i podaje nazwy jednostek, w których odczytuje się ich wartość, wymienia zjawiska atmosferyczne często występujące w Polsce, podaje zasady bezpiecznego zachowania się podczas burzy.	podaje przykłady wyładowań elektrycznych, które można obserwować w życiu codziennym.	podaje trzy przykłady sytuacji, w których jest przydatna znajomość prognozy pogody na następny dzień, wyjaśnia, od czego zależy kolor danego przedmiotu, wyjaśnia, w jakie obiekty najczęściej uderzają pioruny.	wyjaśnia przyczyny występowania opadów deszczu, podaje okoliczności, w jakich dochodzi do uderzenia pioruna.	
DZIAŁ 6 – WYCIECZKI PO OKOLICY					
40. Jak wyznaczyć kierunki geograficzne?	wyjaśnia, kiedy jest nam potrzebna znajomość kierunków świata, omawia, w jaki sposób przyroda pomaga	posługuje się kompasem przy wyznaczaniu kierunków świata, wyznacza kierunki świata za pomocą	opisuje kierunki świata na różny kierunków, wskazuje kierunki świata główne i pośrednie,	omawia sposoby wyznaczania kierunków świata w sytuacji, gdy nie ma przyrządów i Słońca,	uczeń opowiada ustnie i wykonuje prace pisemne: wyczerpująco,

	nam w wyznaczaniu kierunków świata.	gnomonu i Słońca.	• omawia sposób wyznaczania kierunków świata w nocy.	• określa kierunki świata w terenie.	bezbłędnie i samodzielnie, z uwzględnieniem języka przyrodniczego, • omawiane zjawiska przyrodnicze zawsze popiera przykładami z życia • osiąga sukcesy na konkursach • rozwiązuje zadania problemowe. Przy zdaniach fałszywych podaje kontrprzykład • rozwiązuje zadania problemowe
41. Do czego służy podziałka?	• wyjaśnia znaczenie słowa plan i skala, • wyjaśnia, do czego potrzebna jest skala przy rysowaniu planów, • odczytuje z legendy, w jakiej skali jest wykonany plan.	• rysuje proste plany w skali 1:1, 1:10, • posługuje się podziałką liniową, • podaje przykłady zastosowania różnych planów.	• rysuje obiekty w podanych dowolnych skalach, • rysuje proste plany w skali 1:100.	• wyciąga wnioski dotyczące zależności zastosowanej skali od wielkości obiektu na planie, • szacuje na podstawie skali planu, czy zmieści się on na kartce papieru.	
42. Jak czytać mapę topograficzną?	• identyfikuje na mapie znaki topograficzne, • odczytuje na mapie topograficznej, gdzie znajduje się np. las, szkoła, kościół.	• określa kierunki świata na mapie topograficznej, • rozpoznaje mapę topograficzną wśród innych map, • wskazuje zastosowania planu i mapy.	• wyznacza trasę wędrowki zgodnie z opisem na mapie topograficznej, • posługuje się legendą mapy topograficznej do planowania trasy wycieczki.	• analizuje mapy topograficzne pod względem ilości zabudowań i innych elementów, • oblicza rzeczywiste odległości przedstawione na mapie topograficznej, • orientuje mapę w terenie.	
43. Poznajesz formy ukształtowania powierzchni Ziemi	• wymienia formy terenu, • wskazuje, które z form są wklęsłe, a które wypukłe.	• rozpoznaje na ilustracjach i w terenie poszczególne formy terenu, • wskazuje i podaje nazwy elementów pagórka.	• na podstawie ilustracji rozpoznaje rodzaje ukształtowania terenu, • określa różnice między pagórkiem, wzgórzem a górą, • omawia sposób pomiaru pagórka.	• posługuje się niwelatorem szkolnym, • wykonuje pomiar wysokości pagórka.	
44. Jak wyznaczyć trasę wycieczki?	• prawidłowo ubiera się na wycieczkę, • zabiera z domu rzeczy niezbędne podczas pieszej wycieczki. • informuje rodziców o przewidywanej godzinie powrotu oraz niezbędnym wyposażeniu, • ocenia przydatność	• omawia cel wycieczki oraz trasę, • posługuje się kompasem.	• wybiera mapę w odpowiedniej skali na wycieczkę, • planuje wycieczkę z uwzględnieniem jej celu, • śledzi na mapie trasę podczas trwania wycieczki, • opisuje trasę wycieczki, korzystając	• orientuję mapę topograficzną, • oblicza rzeczywistą trasę wycieczki na podstawie podziałki liniowej, • planuje i opisuje dłuższe trasy wycieczek na podstawie mapy topograficznej.	

	butów (trampki, buty sportowe, kalosze) w zależności od pory roku, pogody i długości trasy.		z legendy, • prawidłowo dokumentuje wycieczkę.		
45. Jak wykonać pomiary w terenie?	• wyjaśnia potrzebę doskonalenia umiejętności szacowania odległości w terenie, • mierzy długość swojej pary kroków, • posługuje się taśmą mierniczą przy mierzeniu niewielkich odległości.	• przelicza (krótkie odcinki) liczbę par kroków i określa w przybliżeniu odległości • podaje szacunkowe długości krótkich odcinków.	• przelicza (na dłuższych odcinkach) liczbę par kroków i określa długości danych odcinków, • określa szacunkowe odległości w terenie na podstawie widoczności obiektów, • szacuje odległości w terenie.	• określa w przybliżeniu wysokości różnych obiektów, zmierzonych na podstawie porównania długości cienia.	
46. Co to są wody powierzchniowe?	• podaje przykłady wód płynących i stojących.	• podaje przykłady zbiorników sztucznych i naturalnych, • wymienia wody występujące w najbliższej okolicy.	• charakteryzuje wygląd jeziora „starego” i „młodego”, • wyjaśnia pojęcia bagno, staw, jezioro, • rozpoznaje w terenie i podaje nazwy wód powierzchniowych w najbliższej okolicy.	• charakteryzuje wpływ różnych czynników na wody powierzchniowe.	
47. Obserwujesz rzekę w swojej okolicy	• wyjaśnia pojęcia: źródło rzeki, ujście rzeki, dopływ prawy, dopływ lewy, • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania rzeki na przykładzie rzeki najbliższej	• opowiada, jak płynie rzeka i jaką pracę wykonuje (bez podziału na rodzaj biegu), • wymienia możliwości gospodarczego wykorzystania rzeki, • wymienia jedną cechę charakterystyczną dla rzeki płynącej w biegu górnym, środkowym i dolnym.	• podaje cechy działalności rzeki w biegu górnym, środkowym, i dolnym, • definiuje pojęcia nurt rzeki koryto i dolina rzeki, rozpoznaje i wskazuje je w terenie.	• omawia, w jaki sposób można ocenić kierunek płynięcia rzeki, • ocenia stopień wykorzystania gospodarczego rzeki w najbliższej okolicy.	
48. Powtórzenie	• wskazuje zastosowania planu i mapy,	• posługuje się kompasem przy wyznaczaniu	• rysuje obiekty w podanych dowolnych	• wyjaśnia, co to znaczy zorientować plan,	

działu VI „Wycieczki po okolicy”	• odczytuje skalę mapy, • rozpoznaje proste znaki topograficzne • wymienia formy ukształtowania powierzchni, wskazuje na formy wypukłe i wklęsłe, • zna długość swojej pary kroków, • posługuje się taśmą mierniczą, • podaje przykłady wód płynących i stojących, • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania rzeki na przykładzie rzeki najbliższej okolicy, • wyjaśnia pojęcia: źródło rzeki, ujście rzeki, dopływ prawy, dopływ lewy.	kierunków świata, • rysuje proste plany w skali 1:1, 1:10, • rozpoznaje mapę topograficzną wśród innych map do wyboru, • określa kierunki świata na mapie topograficznej, • oblicza krokami długość niewielkich odcinków, • podaje przykłady zbiorników sztucznych i naturalnych, • wymienia wody występujące w najbliższej okolicy.	skalach, • określa kierunki świata w terenie, • opisuje kierunki świata na róży kierunków, • wyznacza zgodnie z opisem na mapie topograficznej trasę wędrowki, • rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na podstawie opisu, ilustracji oraz w terenie, • planuje wycieczkę z uwzględnieniem jej celu, • opisuje trasę wycieczki, korzystając z legendy, • charakteryzuje wygląd jeziora „starego” i „młodego”, • wyjaśnia pojęcia bagno, staw, jezioro, • rozpoznaje w terenie i nazywa wody powierzchniowe w najbliższej okolicy, • wyjaśnia pojęcia: nurt rzeki, koryto i dolina rzeki, • podaje cechy działalności rzeki w biegu górnym, dolnym i środkowym.	mapę, • oblicza odległości rzeczywiste, korzystając ze skali liniowej, • orientuje mapę topograficzną, • przelicza (na dłuższych odcinkach) liczbę par kroków i określa długości danych odcinków, • wybiera mapę w odpowiedniej skali na wycieczkę np. rowerową lub pieszą, • określa w przybliżeniu wysokości różnych obiektów, zmierzone na podstawie porównania długości cienia, • określa szacunkowe odległości w terenie na podstawie widoczności obiektów, • ocenia stopień wykorzystania gospodarczego rzeki w najbliższej okolicy, • posługuje się kompasem, śledzi na mapie trasę podczas trwania wycieczki.	
DZIAŁ 7- OBSERWACJE ŻYCIA W OKOLICY					
49. Jakie rośliny i	• rozpoznaje pospolite	• wskazuje różnice	• podaje przykłady bylin	• podaje różnice między	• uczeń odpowiada

zwierzęta żyją w twojej okolicy?	drzewa, krzewy i rośliny zielne, • rozpoznaje i nazywa pospolite zwierzęta występujące w najbliższej okolicy.	między drzewem iglastym a liściastym, • wyjaśnia, czym różni się drzewo od krzewu i rośliny zielnej, • wskazuje pień i koronę drzewa.	występujących w najbliższej okolicy.	roślinami jedno- rocznymi, dwuletnimi i wieloletnimi, • wyjaśnia co to są byliny.	ustnie i wykonuje prace pisemne: wyczerpująco, bezbłędnie i samodzielnie, z uwzględnieniem języka przyrodniczego, • omawiane zjawiska przyrodnicze zawsze popiera przykładami z życia • rozwiązuje zadania problemowe. • Przy zdaniach fałszywych podaje kontrprzykład • rozwiązuje zadania problemowe
50. Wyruszasz na wycieczkę do lasu	• określa, co to jest las, • wymienia funkcje lasu, • podaje podstawowe zasady zachowania się w lesie.	• podaje znaczenie tablic informacyjnych umieszczanych przy wejściu do lasu.	• wyjaśnia różnicę między lasem liściastym, iglastym i mieszanym.	• wyjaśnia znaczenie pojęć: buczyna, bór, las mieszany.	
51. Rośliny w lesie tworzą warstwy	• wymienia warstwy roślinności w lesie, • podaje przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących.	• podaje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy.	• opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w lesie poszczególnych warstwach lasu, • opisuje, jak można poznać las za pomocą różnych zmysłów.	• uzasadnia, dlaczego rośliny runa leśnego kwitną wczesną wiosną, • wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia w lesie.	
52. Organizmy żyjące w lesie oddziałują na siebie	• wyjaśnia, dlaczego rośliny są nazywane producentami, • wymienia nazwy roślinożerców, drapieżników i wszystkożerców, • podaje przykłady prostych łańcuchów pokarmowych występujących w lesie.	• wyjaśnia na wybranych przykładach, czym się odżywiają roślinożercy, mięsożercy i wszystkożercy.	• wskazuje przystosowania roślinożercy, mięsożercy i wszystkożercy do zdobywania i pobierania pokarmu.	• uzasadnia, dlaczego roślina zielona jest zawsze pierwszym ogniwem w łańcuchu pokarmowym.	
53. Jakie organizmy żyją na łące?	• odróżnia trawy od innych roślin zielnych, • rozpoznaje 3 gatunki kolorowo kwitnących roślin łąkowych, • podaje przykłady zwierząt żyjących na	• wyjaśnia, czym jest zapylenie i jaki jest cel tego procesu.	• wymienia cechy charakterystyczne łąk, • rozróżnia rośliny zielne i zdrewniałe i uzasadnia taki podział, • wymienia cechy charakterystyczne traw.	• rozróżnia trawy i turzyce.	

	łąkach				
54. Jakie znaczenie mają łąki?	wymienia korzyści czerpane z łąk przez człowieka, wymienia zwierzęta wypasane w Polsce, podaje przykłady produktów znanych z życia codziennego, pochodzących od wypasanych zwierząt.	wyjaśnia, co to jest pastwisko, uzasadnia szkodliwość wypalania traw.	opisuje zabiegi prowadzone na łąkach przez człowieka.	wyjaśnia, na czym polega rola bakterii żyjących w brodawkach korzeni roślin bobowatych.	
55. Co uprawia się na polach?	określa cel tworzenia pól uprawnych, wymienia produkty otrzymywane z poszczególnych zbóż.	rozpoznaje zboża uprawiane w Polsce.	wymienia główne zabiegi prowadzone przez człowieka na polu i uzasadnia ich znaczenie.	wyjaśnia różnicę między zbożami jarymi i ozimymi, wyjaśnia, na czym polega płodozmian.	
56. Jak się wykorzystuje rośliny użytkowe?	wymienia produkty otrzymywane z ziemniaków i buraków cukrowych, wymienia rośliny, z których mamy włókno i olej.	podaje przykłady roślin warzywnych i przyprawowych.	omawia zastosowanie i wykorzystanie różnych rodzajów i różnych części roślin.	definiuje pojęcie rośliny okopowe, warzywne, przyprawowe.	
57. Jak powstają owoce?	wyjaśnia co to jest sad, wymienia drzewa i krzewy uprawiane w sadach.	wskazuje i podaje nazwy części kwiatu, wyjaśnia, jaka jest rola pszczoł w powstawaniu owoców.	określa funkcje poszczególnych części kwiatu, wyjaśnia, w jaki sposób zwierzęta pomagają ludziom w walce z owadami szkodnikami.	opisuje zmiany zachodzące w kwiatach po ich zapyleniu, wyjaśnia, na czym polega jednostronność pojęcia szkodnik.	
58. Poznajesz rośliny nieużytków i rośliny trujące	uzasadnia, dlaczego nie wolno próbować nieznanych roślin, rozpoznaje wybrane gatunki roślin towarzyszących człowiekowi.	podaje przykłady środowisk życia roślin stworzonych przez człowieka.	wyjaśnia, dlaczego leki (w szczególności zawierające wyciągi z roślin) należy zażywać pod kontrolą lekarza.	wyjaśnia, na czym polega jednostronność pojęcia: chwasty, podaje przykłady leczniczego wykorzystania roślin.	
59. Powtórzenie	wymienia i rozpoznaje	podaje przykłady	wskazuje podobieństwa i	omawia warstwowość lasu,	

działu „Obserwacje życia w okolicy”	wybrane rośliny i zwierzęta występujące w różnych środowiskach, • omawia znaczenie lasów, łąk, sadów i pól uprawnych dla człowieka.	łańcuchów pokarmowych występujących w lesie, na łące, na polu i w sadzie.	różnice między lasem, sadem, łąką i polem uprawnym.	• wyjaśnia zróżnicowany udział człowieka w tworzeniu poszczególnych środowisk.	
DZIAŁ 8 – OCHRONA ŚRODOWISKA					
60. Jak możesz chronić przyrodę w twojej okolicy?	• wymienia formy ochrony przyrody stosowane w Polsce, • podaje przykład parku narodowego położonego najbliżej miejsca zamieszkania i wskazuje go na mapie, • opisuje podstawowe zasady zachowania się na terenie parku narodowego, • podaje możliwości sposoby ochrony przyrody przez ucznia klasy 4.	• wyjaśnia, w jaki sposób jest chroniona przyroda w Polsce, • wyjaśnia co oznacza skrót: LOP.	• podaje przykłady rezerwatów przyrody i pomników przyrody, • wskazuje miejsca w okolicy zasługujące na ochronę i uzasadnia swój wybór.	• uzasadnia, dlaczego ochrona przyrody ma w Polsce długą tradycję, • opisuje zadania szkolnego koła Ligi Ochrony Przyrody.	• uczeń odpowiada ustnie i wykonuje prace pisemne: wyczerpująco, bezbłędnie i samodzielnie, z uwzględnieniem języka przyrodniczego, • omawiane zjawiska przyrodnicze zawsze popiera przykładami z życia
61. Zanieczyszczenia środowiska zagrażają organizmom	• podaje przykłady działalności człowieka niekorzystnie wpływającej na środowisko, • wyjaśnia, dlaczego śmieci wyrzucane w nieodpowiednich miejscach są niebezpieczne.	• wyjaśnia, co to jest zanieczyszczenie środowiska, • wskazuje skutki kwaśnych opadów.	• podaje przykłady zanieczyszczeń, które zagrażają roślinom i zwierzętom wodnym, • proponuje proste sposoby eliminowania zanieczyszczeń środowiska.	• wyjaśnia, jak powstają kwaśne opady.	• osiąga sukcesy na konkursach • rozwiązuje zadania problemowe. Przy zdaniach fałszywych podaje kontrprzykład.
62. Badasz wpływ substancji na rośliny	• wymienia czynniki niezbędne roślinom do życia, • wyjaśnia, jaki wpływ na rośliny ma niedobór światła.	• proponuje proste doświadczenie sprawdzające wpływ wody na kiełkowanie nasion grochu.	• proponuje proste doświadczenia sprawdzające wpływ wybranego czynnika na wzrost i rozwój rośliny.	• uzasadnia stwierdzenie: każda roślina potrzebuje wody w odpowiedniej dla siebie ilości, • wyjaśnia, dlaczego rośliny należy nawozić	

				odpowiednim rodzajem nawozów.	
63. Co to jest rolnictwo ekologiczne?	wymienia cechy gospodarstwa: tradycyjnego, intensywnego i ekologicznego.	wskazuje wady i zalety różnych sposobów gospodarowania,	ocenia, czy gospodarstwo (jego rodziny lub inne położone w okolicy) mogłoby zostać przekształcone w ekologiczne.	uzasadnia, dlaczego rozwój rolnictwa ekologicznego może być szansą rozwoju dla wielu gospodarstw w Polsce.	
64. Domowe wydatki można ograniczyć	opisuje co to jest budżet domowy, wymienia składniki budżetu domowego.	wymienia przykłady własnych działań powodujących zmniejszenie wydatków na zużycie wody i prądu elektrycznego.	dzieli poszczególne wydatki do na grupy budżetu domowego, podaje znaczenie oszczędzania wody i energii elektrycznej dla środowiska naturalnego.	wyjaśnia, dlaczego wydatki nie powinny przekraczać dochodów w budżecie domowym.	
65. Dlaczego trzeba sprzątać Ziemię?	wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska, segreguje odpady na papier, szkło, tworzywa sztuczne.	podaje przykłady zanieczyszczeń pochodzących z różnych źródeł, wymienia sposoby ograniczania zanieczyszczeń.	uzasadnia potrzebę segregacji odpadów, rozpoznaje po oznakowaniu opakowania nadające się do recyklingu.	wyjaśnia pojęcia: biodegradacja i recykling, podaje przykłady wyrobów pochodzących z recyklingu.	
66. Jak być przyjaznym dla środowiska?	podaje sposoby oszczędzania wody i energii w gospodarstwie domowym, podaje zasady postępowania z różnymi rodzajami śmieci.	uzasadnia konieczność oszczędzania wody i energii, uzasadnia potrzebę segregacji śmieci.	analizuje swoje codzienne działania pod kątem wpływu na środowisko.	wprowadza w życie wybrane działania proekologiczne.	
67. Powtórzenie działu „Ochrona środowiska”	podaje przykłady działań prowadzących do oszczędzania wody i energii.	wymienia źródła zanieczyszczeń wynikające z działalności człowieka, krótko omawia formy ochrony przyrody stosowane w Polsce.	podaje, jakie rodzaje zanieczyszczeń pochodzą z poszczególnych źródeł, na wybranych przykładach przedstawia skutki zanieczyszczeń dla środowiska i człowieka.	uzasadnia, że tworzenie gospodarstw ekologicznych przyczynia się do poprawy jakości środowiska.	